

Kapacity vládnutí: svět, Evropská unie, Česká republika

/teze vystoupení/

Martin Potůček (<http://martinpotucek.cz>)

Centrum pro sociální a ekonomické strategie UK FSV (<http://ceses.cuni.cz>)

An nescis, mi fili, quantilla prudentia mundus regatur.“

„Ani netušíš, můj synu, s jak chatrnými znalostmi se vládne světu.“

Papež Julius III (1550-1555)

Jeden z největších problémů současnosti tkví v nedostatečné kapacitě vládnutí (insufficient capacity of governance). Lidstvo neumí spravovat svoje vlastní záležitosti – rozpoutalo takovou dynamiku nekontrolovaných civilizačních změn, že za ní zavedené způsoby vlády dost beznadějně zaostávají. To vytváří nebezpečné „kapsy“ konfliktů a tenzí a živí potenciály destrukce a zkázy.

Obecné řešení není známo – a těžko předpokládat, že kdy známo bude. Určující bude právě rychlost proměn, která povede k tomu, že každá změna regulace bude v okamžiku svého zavedení nejspíš už zastaralá. Míříme na neustále se pohybující cíl. Není zaručeno, že nedojde ke katastrofě; jazýčkem na vahách mohou být právě dostačující nebo naopak nedostatečné kapacity vládnutí.

Nicméně je možno se pokusit o vyjmenování několika určujících neuralgických bodů a dosavadních představ, jak je léčit:

- Disproporce mezi globální regulační silou trhu a absencí globální úrovně správy; cestu vpřed ukazují organické integrační tendence v Evropě, představované především Evropskou unií, a podobné snahy na úrovni světových organizací a summitů.
- Nedostatečná koordinace mezi globální, národní, regionální a místní úrovní správy; pomoci mohou sítě podpořené moderními informačními technologiemi a podpora nových režimů správy, založených na sdílení odpovědnosti.
- Nedostatečná koordinace mezi jednotlivými resorty; při řešení průřezových problémů bude nutno uplatňovat metody cílového programování, horizontální a maticové řídicí struktury.
- Diferenciace životních podmínek a stylů s sebou nese destrukci organických forem sociální soudržnosti; liberalizace trhu vede k oslabování institucionálních forem udržování podmínek sociální soudržnosti – státu veřejných sociálních služeb. Jediným (leč spíše ústupovým) způsobem odolávání těmto tlakům je rychlé přizpůsobování se neformální pomoci, institucí občanského sektoru a státu veřejných sociálních služeb měnícím se poměrům.
- Přes vznešená hesla o šetrnosti k životnímu prostředí a sledování kritéria udržitelnosti rozvoje se více než ohledy na ostatní formy života a osudy příštích generací prosazují úzké a krátkodobé zájmy jedinců a korporací na maximalizaci zisku. Přivodit obrat může jen striktní regulace prosazující dlouhodobé veřejné zájmy a uvědomělá skromnost jako životní styl.
- Neodpovědnost politické reprezentace a neodpovědnost občanů ve vztahu k veřejným záležitostem se navzájem posilují. Cesty k přetnutí této negativní vazby tkví ve vzdělávání a ve zrovnoprávnění forem a rámců participativní demokracie a přímé demokracie s tradičně rozvinutější (ale nedostačující) demokracií zastupitelskou.

Tyto a další zde nezmíněné problémy dobrého vládnutí i nabízející se cesty jejich řešení ovšem díky dominanci médií v nastolování veřejně politických témat téměř nevstupují do životního obzoru většiny lidí: jsou z něj vytěsňovány náhradními tématy. Cestou k řešení může být přijetí a důsledná realizace účinné mediální politiky, vytvářející odpovídající rámce pro činnost soukromých médií i médií veřejné služby.

13.11. 2003